

Posebna izdaja.

132. številka.

Ljubljana, v petek 12. junija 1903.

XXXVI. leto.

SLOVENSKI NAROD.

Izdaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vsa leta 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam po ulici, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Najnarobe brez istodobne vpošiljatve naročnine ne ozira. — Za ostanila plačuje se od peterstopne peti-vrate po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je na Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Kraljevska tragedija v Srbiji.

Zgodovina pozna obilo slučajev, da so bili vladarji zavratno umorjeni ali tacega slučaja, kakor se je včeraj zgodil v Belemgradu, ni najti, če se še toliko išče. Konec dinastije Obrenovićev je tako strašen, da v prvem hipu sploh ni hotel nihče verjeti v resničnost naših telegramov, ker si nihče ni mogel misliti kaj tako grozovitega.

Obrenovići so začeli s krvjo svojo pot in končali so v krvi. Miloš Obrenović, kruti absolutist, ki ni znal ne prav čitati ne prav pisati, je dal umoriti Jurija Karagjorgjevića, in sedaj so pristaši unuka umorjenega Jurija Karagjorgjevića v krvi potopili zadnjega Obrenovića in najboljše njegove prijatelje.

Milan in Aleksander.

Umorjeni kralj Aleksander ni bil nikdar priljubljen narodu. Njegov oče, razupiti kralj Milan, je bil tiran, ki je svoj narod in svojo domovino izkoriščal in izdajal kakor mu je kazalo. Obilokrat je srbski narod poskusil ga odstraniti, a ni se mu posrečilo. Milan je imel armado na svoji strani. Ta mu je bila zvesta v vseh razmerah in v vseh slučajih. Ne, ker je Milana posebno čislala, ampak ker je bil Milan pri armadi priljubljen kot človek in ker je bil armadi res naklonjen. Milan je imel nebroj slabih lastnosti, imel pa je tudi eno dobro lastnost: bil je hvalen človek. Milan ni nikdar pozabil, če mu je kdo storil kako uslugo; kdor je bil njemu zvest, tega je obsopal s častmi in z denarjem, tega je držal pri sebi in ga branil v vseh slučajih. Zvestoba za zvestobo — to je bilo Milanovo geslo in ravna se po tem, je imel v svoji armadi tako zveste pretorijance, da je lahko kljuboval celemu narodu, da smel je celo svojo ženo, kraljico Natalijo, ki jo je nekdanj oboževalo vse vojaštvo, pregnati iz dežele, ne da bi se mu bil izneveril le eden sam vojak.

Proti njegovemu sinu pa se je dvignila armada, in napravila zaroto. Armada je naredila dinastiji Obrenovićev strašni konec.

Kralj Aleksander.

Mladenec s kraljevsko krono, ki je včeraj storil tako žalostno smrt, ni bil rojen pod srečno zvezdo. Porodil se je ob času nesrečne vojne Srbije s Turčijo dne 14. avgusta 1876. Vzrasel je v nesrečnih razmerah. Meji očetom Milanom in materjo Natalijo je nastal prepri. Milan je bil lahkoživec, Natalija je eksaltirana ženska, strastna in trmo-glava. Ta prepri je zadobil tako obliko, da sta se Milan in Natalija razšla. Natalija je s svojim sinom šla v inozemstvo in živela nekaj časa v Florenci in v Wiesbadenu. Tedaj je mladi Saša, kakor so ga imenovali, obujal najlepše nade in njegov vzgojitelj, poštenu rodoljub dr. Dokić se je trudil, da bi iz njega napravil vrliga moža. Toda ne-

srečna roka Milanova je posegla vmes. Milan je zahteval, da mu Natalija izroči sina, in Evropa je doživela škan-dal, da je nemška vlada iztirala kraljico Natalijo iz Wiesbadena. Razmere so se bile tedaj v Srbiji tako zasukale, da se je kralj Milan odpovedal kroni na korist svojemu sinu in imenoval posebno regentstvo, ki je vladalo v sinovem imenu. Ristić in Belimarković, ki sta bila regenta tudi za časa Milanove mladosti, sta prevzela tudi sedaj vodstvo države.

Poleti 1889. l. je bil mali Saša kronan srbskim kraljem. Bil je šele 13 let star. Sam in zapuščen je sedel med državnimi dostojanstveniki, sam in zapuščen je rasel.

Na vsakem dvoru so koterije, ki bi rade dobile odločilni vpliv na vladarja, da bi bogatele, uživale moč in časti. Tudi v skromnem konaku v Belemgradu so nastale take koterije in so se trudile, da dobe kralja v svojo oblast. Da, našli so se ljudje, ki so kralja telesno in duševno sistematično ruinali, dovajajoč mu vsakovrstnih žensk, ki so zapeljevale mladega kralja v vsakovrstne seksualne ekscese. Ti ekscesi so pokopali kraljevo zdravje, so ga duševno in telesno tako pohabili, da je popolnoma propadel.

V tem se je bilo po smrti tretjega regenta generala Protića začelo veliko gibanje proti regentstvu. Radikalna stranka je hotela regenta Ristića na vsak način odstraniti in je stopila celo v zvezo s Karagjorgjevići. V Parizu živeči Milan je prišel temu na sled in je sam stopil v zvezo z radikali. Sad te zveze je bil državni prevrat, ki ga je pred poldrugim letom izvršil kralj Aleksander.

Nekega večera je 17 letni kralj povabil regente in ministre k sebi in jim s subimi besedami naznačil, da hoče sam prevzeti vladno in se proglasi polnoletnim. Ristić in Belimarković še nista prav umela za kaj se gre, ko so se vrata odprla in so vstopili Milanu zvesti častniki ter aretovali oba regenta in ministre. Kralj je postal polnoleten, njegov vzgojitelj dr. Dokić pa je postal ministrijski predsednik. Žal, da je Dokić kmalu umrl.

Mir se pa v Srbijo vzel temu ni vrnil, tem manj, ker se je kmalu pokazalo, da ima Aleksander pač vse slabe lastnosti svojega očeta, ne pa tudi njegovih dobrih lastnosti. Aleksander je bil svojevoljen in hudoben ter nevhvaležen. Kmalu si je nakopal silnih sovražnikov. L. 1894. je sistriral ustavo, na kar se je Milan vrnil v domovino, da reši dinastijo. Milan je upeljal pravo straho-vlado. Hotel je pokončati vse nasprotnike dinastije Obrenović, ali tudi njemu se to ni posrečilo. Končno je Aleksander pregnal svojega lastnega očeta in prevzel sam vladno. In vladal je kruto in tiransko, tako da ga je ves narod sovražil.

To sovražstvo se je še pomnožilo, ko se je poročil z učlovo Drago Mašinovo, jako slaboglasno žensko, ki je bila prej metresa različnih visokih oficirjev, končno pa vjela v svoje zanjke mladega kralja. Vsa prigovarjanja, naj

si kralj izbije to nesrečno misel iz glave, so bila zaman. Dne 5. avgusta 1900 je bila poroka in slaboglasna Draga Mašinova, rojena Lunjevica je postala zakonita kraljica. 42 let stara žena je zadnji vzrok, da je dinastija Obrenović morala storiti tako tragičen konec.

Kraljica Draga, od nekdanj velika intrigantinja, je imela kralja popolnoma v oblasti. Kar je ona hotela, se je zgodilo. Kdor ni bil na njeni strani, tega je neusmiljeno preganjala. Na stotine poštenih ljudi je vrgla v ječo, samo da se ohrani na prestolu. Aleksander se je svoje žene kmalu naveličal. V kritičnem trenutku, ko se je Draga bala, da jo kralj od sebe pahne, je uprizorila velike sleparije. Trdila je, da je v drugem stanu. Upanje, da dobi Srbija prestolonaslednika, je kralja zopet sprijaznilo z Drago. Preden je prišla resnica na dan, je bila Draga že zopet kralja tako omrežila, da ji je tudi to sleparijo odpustil.

Zdaj je Draga delala na to, da bi njen brat, poročnik Nikodem Lunjevica; razuzdan, neveden in ničvreden mladenič, postal prestolonaslednik. V ta namen je kralj meseca aprila zopet izvršil državni prevrat in razpustil skupščino. Te dni so se vršile volitve in so bili vsled strašnega vladnega terorizma izvoljeni sami pristaši kraljice Drage.

Nove brzojavne vesti.

Zarota vojaštva.

Belgrad 12. junija. Ze več mesecev sem so se delale priprave, da se odstrani dinastija Obrenović. Oficirji so bili najbolj vneti za to in so v vseh krajih ustanovili tajne odbore, ki so pripravljali revolucijo. Višji oficirji v Belemgradu so bili prvi prouzročitelji tega gibanja. Že pred štirimi meseci so se odločili za to. Ko je namreč kraljica Draga poklicala k sebi tri višje oficirje in jih vprašala, če hočejo podpirati njeno prizadevanje, da postane Nikodem Lunjevica prestolonaslednik, so imeli višji oficirji tajen sestanek in so sklenili, da se odstrani dinastija Obrenović. Oficirji so potem stopili v zvezo z različnimi vplivnimi politiki. V osrednjem odboru, ki je vodil celo akcijo, so bili: kraljev adjutant Naumović in sedanja ministra Ljubomir Živković in dr. Vojislav Veljković.

Beligranski župan zasedi zaroto.

Belgrad 12. junija. Pred nekaj tedni je beligranski župan

Maržičan po svojih vohunih doznal sled, da se nekaj pripravlja proti kralju. Sled je kazal, da so tudi zunaj Srbije živeči Srbi v zvezi s to zadevo. Poslal je torej agente provokaterje na Reko, da bi dogljal, kaj se godi. Resnice ni mogel spraviti na dan, ker je novosaadska „Zastava“ vse njegove poskuse razkrila. Posledica tega je bila, da so Nikola Pasić, stari nasprotnik Obrenovićev, in nekateri radikali hitro zapustili Srbijo, vodje zarote pa so sklenili, da se brez odlašanja izvrši revolucija.

Večer pred umorom.

Belgrad 11. junija. Revolucionarni odbor je bil sklenil, da kralja najprej prisili, da se prostovoljno odpove kroni in takoj zapusti Srbijo. Za ta slučaj je bilo dogovorjeno, da dobi kralj primerno penzijo. Dogovorjeno pa je tudi bilo, da se kralja ustrelji, če se kroni ne odpove. V sredo zvečer je bil sklican oficirski zbor. Podpolkovnik Naumović je imel ogovor, v katerem je naslikal, kaka nesreča so Obrenović za srbski narod in za Srbijo, ter dokazoval, da ima narod pravico, kakega vladarja odstraniti. Aleksander — je rekel Naumović — ima naslov „po milosti božji in volji naroda kralj Srbije“, a po volji naroda že dolgo ni več kralj in narod ima pravico, da ga odstavi. Oficirji so navdušeno pritrdili in prisegli, da mora biti konec vladanja Obrenovićev. Ta večer se je tudi sklenilo, da prevzame pešpolk št. 6 izvršitev cele akcije. Oficirji tega polka so vsi pristaši Karagjorgjevićev in moštvo je iz okraja, koder žive sami ljuti nasprotniki Obrenovićev.

Naskok na konak.

Belgrad 12. junija. Po polnoči je zapustil pešpolk št. 6 vojašnico in šel na Terakije, kjer se nahaja palača. Oficirji drugih oddelkov so z malimi četicami pešpolka št. 7 zasedli nekatere važne ulice, se postavili pred razna ministrstva in na Kalimegdan, znano sprehajališče tik stare trdnjave. Avtentičnega pojasnila, kako se je izvršila tragedija v konaku, še ni in ga bržčas nikdar ne bo. Iz oficirskih krogov se je izvedelo naslednje:

Vojaštvo je obstopilo konak in vdrla najprej na dvorišče v stari konak, kjer je soba za straže. Tu se je vnel prvi boj. Zapovednik straže kapitan Pera Panajotović se namreč ni hotel udati in straža je potegnila z njim. Ko se jih je poskusilo siloma razorožiti, se je Panajotović

branil in bil vsled tega ustreljen. Ob enem je bilo ustreljenih tudi 12 straž. Med tem so častniki na čelu jim podpolkovnika Naumović in Mihić šli — vsi oboroženi z revolverji — v novi konak nad kralja. Kralj je bil slišal streljanje na dvorišču in je pri oknu klical na pomoč, a konak je bil krog in krog obdan z vojaštvom. Poleg infanteristov so prišli tudi topničarji in so postavili pred konak topove. Oficirji dospeli pred kraljevo spalnico, so potrkali na zaklenjena vrata, a kralj ni odprl. Na to je podpolkovnik Naumović pri zaprtih vratih prečital kralju listino, s katero se odpoveduje kroni in je vprašal kralja, če se uda in če je pripravljen, podpisati to odpoved. Kralj je odgovoril, da se ne uda in dejal, da ima revolverje pri sebi in da se bo branil. Oficirji so na to začeli s sekiri razbijati vrata, a ker so vrata trdna, so jih razstrelili z dinamitno patrono. Tisti častnik, ki je dinamitno patrono užgal, je to plačal s svojim življenjem; eksplozija ga je ubila in grozno razmesarila. V tem hipu je prihitel kraljev generalni adjutant Lazar Petrović z revolverjem v roki. Ustrelil je med oficirje in zadel stotnika Dragutina Dimitrijevića, ki je obležal mrtev. Potem je planil na nadporočnika Ristića, ta pa ga je prehitel in je ustrelil Petrovića z revolverjem, ki ga je bil pred nekaj meseci od kralja dobil v dar. Kralj ni mogel nikamor zbežati. Oficirji so — ko so bila vrata odprta — streljali kar zaporedoma na kralja. Kralj je bil od več krogelj zadet, a ni bil takoj mrtev, nego je živel še do 4. ure zjutraj. Cegave krogelje so ga zadele, se še ne ve, tudi se ne ve, kdo je ustrelil kraljico Drago. Kraljica je bila, čuvši streljanje, v sami srajci bežala iz svoje spalnice pod streho, a oficirji, ki so bili vlomili vrata v njeno sobo, so ji sledili in jo na stopnicah ustrelili. Vojaki so odnesli mrtvega kralja in mrtvo kraljico v stari konak, kjer so bila sedaj samo stanovanja dvornih uradnikov in uslužbencev.

Smrt bratov Lunjevica.

Belgrad 12. junija. Kraljica Draga je imela dva brata, Nikodema in Nikolaja Lunjevica. Oba sta imela stanovanje v vojašnici. Ob istem času, kakor se je zgodil napad na kralja in na kraljico, je prišel oddelek vojaštva, da aretira oba brata Lunjevica;

Ko so vojaki siloma odprli vrata, sta začela brata Lunjevica streljati, na kar so jih oficirji na mestu ustrelili.

Umor ministrov.

Belgrad 12. junija. Ministri so bili zasačeni v svojih stanovanjih. Ustreljeni so bili v svojih stanovanjih ministrski predsednik general Cincar Marković, minister notranjih del Velja Todorović, vojni minister general Milovan Pavlović in topničarski stotnik Jovan Milković, svak ministrskega predsednika. Hči ministra Todorovića se je vrgla med oficirje in svojega očeta, a ni bila ustreljena, pač pa ranjena.

Vojaštvo med sabo.

Belgrad 12. junija. Obrenovići so imeli zadnji čas le malo zaslonbe v armadi. Zapovednik podunavske divizije polkovnik Nikolić je prihitel s svojim vojaštvom v mesto, da reši kralja. Nikolić je bil nekdanji adjutant Milanov in Obrenovićem z vso dušo vdan. Polkovnik Aleksander Mašin in general Lazar Lazarević, ki sta vodila to noč vojaške operacije, sta poslala en bataljon vojakov proti Nikolićevi diviziji. Tik vojašnice pred mestom sta ta dva oddelka trčila. Nikolić je ustrelil nadporočnika Katovića, ko ga je ta pozval, naj se uda, pa tudi Nikolić je bil takoj ustreljen, na kar se je njegov oddelek takoj pridružil ustašem.

„Živio kralj Kara-gjorgjević“.

Belgrad 12. junija. Ob 2. uri ponoči je pridrdral po „knjaz-Mihajlovski ulici“ zaprt voz. Vojaki so ga ustavili. Iz voza je stopil vodja radikalne stranke Ljuba Živković, ki so ga Obrenovići neusmiljeno preganjali. Vojaštvo ga je pozdravilo s klicem „Živio kralj Karagjorgjević“. Oficirji in Ljuba Živković so se poljubili, na kar se je Živković odpeljal v ministrstvo notranjih del.

Nova vlada.

Belgrad 12. junija. Odbor, ki je vodil revolucijo, je bil že v sredo vse pripravil za slučaj, da se revolucija posreči. Novo ministrstvo je bilo že vsredo sestavljeno in tudi proklamacija na narod je bila napisana. V novem ministrstvu so zastopane vse stranke: ministrski predsednik Avakunović je vodja liberalne stranke, minister zunanjih del Ljuba Kraljević je naprednjak, minister notranjih del Stojan Protić je radikalec, trgovinski minister Genčić je liberelec in je bil dolgo časa jako zvest pristaš Obrenoviće, pravosodni minister je odvetnik Ljuba Živković, vodja radikalcev, finančni minister bivši kraljev tajnik dr. Vojo Veljković, je liberelec, naučni minister Ljubomir Stojanović je radikalec, minister zgradb je polkovnik Aleksander Mašin, svak kraljice Drage, eden prvih voditeljev zarote in vojni minister, general Atanacković

ne pripadata nobeni stranki in sta zastopnika armade v ministrstvu.

Mir.

Belgrad 12. junija. Strašni konec Obrenoviće ni naroda čisto nič vznemiril. V celi državi vlada mir in nihče ne pomljuje žrtev včerajšnje noči. Beligradske prebivalstvo je vzelo dogodke popolnoma ravnodušno na znanje. V celem Belemgradu je razobešena samo ena črna zastava poleg nje pa je razobešenih vse polno narodnih zastav.

Glasovi listov.

Belgrad 12. junija. Vse časopise pozdravlja z radostjo, da se je posrečilo odstraniti Obrenoviće. „Male Novine“ prijavijo, da je bil kralj Aleksander tepec, kraljica Draga pa vlačuga ki nista zaslužila druge usode. „Štampa“ pa končuje svoje poročilo z besedami: „Iztakne naj se tisto oko ki bi preloilo le eno solzo po kralju in po kraljici.“

Pogreb.

Belgrad 12. junija. Ministrstvo je sklenilo, da se umorjeni kralj pokoplje na državne stroške na rodbinskem pokopališču v Rakoviću, kraljica Draga pa se pokoplje na običnem pokopališču v Belemgradu in ne na državne

stroške. Dan pogreba še ni določen.

Volitev kralja.

Belgrad 12. junija. Novo ministrstvo je izdalo proklamacijo, s katero naznanja, da bo volitev novega kralja v ponedeljek. Po srbski ustavi volita kralja narodna skupščina, ki šteje 131 članov in senat, ki šteje 51 članov. Voli se z navadno večino. Vlada izjavlja, da ne bo čisto nič uplivala na volitev. Armada se je že izrekla za Petra Karagjorgjevića in je brez dvoma, da bo ta tudi voljen.

Kraljica Natalija.

Pariz 12. junija. Kraljica Natalija je izvedela strašni konec njenega sina včeraj dopoldne v cerkvi. Med mašo je prišel njen spovednik k nji in ji povedal kaj se je zgodilo. Jokaje je zaklicala: „Moj ubogi, zapeljani Saša“, odšla je koj domov in ne pusti nikogar k sebi.

Zadnja toileta.

Dunaj 12. junija. Umorjena kraljica Draga je pred nekaj dnevi pri svetovno znani dunajski firmi Drecoll brzojavno naročila novo toileto, z dostavkom, da jo mora imeti 11. junija zvečer. Toileta je odšla včeraj zjutraj z Dunaja, ko je bila kraljica — že mrtva.

Avstro-Ogrska in dogodki v Srbiji.

Dunaj 12. junija. Vlada razglasa oficijozno, da nima nobene povoda se vtikati v prevrat, ki se je zgodil v Srbiji ako se tam le mir ohrani.

Budimpešta 12. junija. V današnji seji parlamenta bo Kossuth interpeliral vlado zaradi prevrata v Srbiji. Kossuth se je postavil na stališče, da s krvjo pridobljena krona ne daje jamstva za miren razvoj v Srbiji in bo zahteval, naj se Avstro-Ogrska vmeša v srbske zadeve.

Budimpešta 12. junija. Ves temešvarski voj ima „bereitschaft“ za slučaj, če bi bilo treba čuvati mir. Iz Petrovaradina je bil poslan pešpolk št. 70 v Zemun. Štirje avstrijski monitorji so se včeraj popoldne usidrali tik Belega grada.

Strašni dogodki v Srbiji so vzbudili po celem svetu nepopisno senzacijo. Na Dunaj je prišla prva vest ob 9. uri zjutraj in sicer jo je dobila Kreditna banka. Cesar jo je izvedel pri procesiji. Nadvojvoda Fran Ferdinand pa je odšel od procesije, da je čital brzojavke, ki jih je na svojem lokalu razobesilo uredništvo lista „Zeit“.

V Ljubljani je naše uredništvo dobilo to naznanilo ob 1/10. dopoldne. Ker ni bilo osebja v tiskarni, smo na hišna vrata nabili dobljene brzojavke. Že med procesijo se je zbiralo vse črno ljudi pred našim uredništvom, pozneje pa je množica še silno narasla. Ob 11. uri je izšla naša posebna izdaja in je bila kar hipoma razprodana.

